

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 6/09-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 21. januára 2009 predbežne prerokoval sťažnosť A. N., L., zastúpeného advokátom Mgr. V. Š., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Obo 297/2006 z 30. mája 2007 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť A. N. o d m i e t a pre zjavnú neopodstatnenosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola faxom 10. septembra 2007 a poštou 13. septembra 2007 doručená sťažnosť A. N. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu (sťažovateľ uvádzal „spravodlivý proces“, pozn.) podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Obo 297/2006 z 30. mája 2007.

Z obsahu sťažnosti a z príloh, ktoré sú k nej pripojené, vyplýva, že sťažovateľ sa návrhom z 5. augusta 2002 domáhal na súde nahradenia prejavu vôle na základe zmluvy o budúcej zmluve o prevode obchodného podielu. Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom sp. zn. 15 Cbs 8/2005 z 28. septembra 2006 návrh zamietol. Na odvolanie sťažovateľa najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 2 Obo 297/2006 z 30. mája 2007 (doručeným právnomu zástupcovi sťažovateľa 9. júla 2007) potvrdil prvostupňový rozsudok. Najvyšší súd rozsudok odôvodnil ustanovením § 289 ods. 1 Obchodného zákonníka, keď podľa jeho názoru zmluva o budúcej zmluve neobsahuje jednoznačné určenie doby uzatvorenia budúcej zmluvy, je teda neurčitá, a preto aj neplatná.

Podľa sťažovateľa s názorom najvyššieho súdu nie je možné súhlasiť. Uvedené ustanovenie § 289 ods. 1 Obchodného zákonníka vyžaduje, aby bola určená doba, v ktorej sa má budúca zmluva uzavrieť, a nie doba, v ktorej má oprávnená strana povinnú stranu vyzvať na uzavretie zmluvy. Táto doba nemusí byť určená iba pevným dátumom, ale sa môže viazať aj na určitý okamih, ktorý nastane kedykoľvek v budúcnosti, musí však byť v zmluve označený tak, aby bolo možné určiť, či tento okamih už nastal. Môže to byť teda akákoľvek právna skutočnosť, a to tak náhodná budúca udalosť, ako aj právny úkon.

V zmluve je teda dostatočne určitým spôsobom určená doba, v ktorej sa má zmluva uzavrieť. Pokiaľ zmluva oprávňuje ktorúkoľvek so zmluvných strán vyzvať druhú zmluvnú stranu „kedykoľvek“, neznamená to, že ide o neurčitú dobu, v ktorej má byť uzavretá zmluva. Požiadavka určitosti určenia doby uzavretia zmluvy teda bude splnená vždy, ak možno jednoznačne posúdiť, či už daná právna skutočnosť nastala. Úplne arbitrárny je tiež záver najvyššieho súdu, že zmluva o budúcej zmluve je z uvedeného dôvodu neurčitá, a teda aj neplatná. Sťažovateľ ďalej namietal, že najvyšší súd nebol ani oprávnený prihliadať na prípadnú neplatnosť zmluvy o budúcej zmluve, keďže odporkyňa takúto námietku nevzniesla.

Sťažovateľ na základe uvedených skutočností navrhol, aby ústavný súd vyhlásil tento nález:

„1. Najvyšší súd... rozsudkom zo dňa 30. 05. 2007, č. k. 2 Obo 297/2006 porušil

základné právo A. N. na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR.

2. Rozsudok Najvyššieho súdu... zo dňa 30. 05. 2007, č. k. 2 Obo 297/2006 sa zrušuje.

3. Najvyšší súd... je povinný sťažovateľovi zaplatiť náhradu trov konania na účet jeho právneho zástupcu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo

slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov (III. ÚS 206/03, II. ÚS 77/04). Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. II. ÚS 201/03, II. ÚS 144/05, IV. ÚS 100/04, IV. ÚS 42/06).

Podľa názoru ústavného súdu treba sťažnosť podanú sťažovateľom považovať za zjavne neopodstatnenú v celom rozsahu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Pokiaľ sťažovateľ namieta porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, ústavný súd predovšetkým zdôrazňuje, že jeho ingerencia do výkonu právomoci všeobecných súdov je opodstatnená len v prípade nezlučiteľnosti ich rozhodnutí a postupov, ktoré ich vydaniu predchádzali, s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou (mutatis mutandis I. ÚS 74/02, I. ÚS 236/03, IV. ÚS 164/04, IV. ÚS 216/05).

Ústavný súd v rámci svojej predchádzajúcej rozhodovacej činnosti opakovane vyslovil, že posúdenie akejkoľvek skutkovej a právnej otázky všeobecným súdom by sa mohlo stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu len v prípade, ak by závery, ku ktorým všeobecný súd dospel, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne.

V relevantnej časti svojho rozhodnutia najvyšší súd uviedol, že:

«Krajský súd v Nitre napadnutým rozsudkom zamietol žalobu... Podľa odôvodnenia rozsudku žalobca sa svojim návrhom na začatie konania domáhal, aby súd nahradil vyhlásenie vôle žalovanej uzatvoriť zmluvu o bezodplatnom prevode časti obchodného podielu v spoločnosti B. s. r. o... Svoj nárok opiera o zmluvu o budúcej zmluve o bezodplatnom prevode časti obchodného podielu v spoločnosti B. s. r. o. zo dňa

6. 12. 2001, ktorú uzavrel on, ako budúci nadobúdateľ a žalovaná ako budúci prevodca. Podľa čl. 1 ods. 2 tejto zmluvy, budúcu zmluvu o bezodplatnom prevode obchodného podielu sú zmluvné strany povinné uzavrieť do 10 dní od písomnej výzvy jednej zo strán na jej uzavretie doručenej druhej zmluvnej strane. Ktorákoľvek zo zmluvných strán je oprávnená kedykoľvek po dni uzavretia tejto zmluvy o budúcej zmluve vyzvať druhú stranu na uzavretie budúcej zmluvy o bezodplatnom prevode časti obchodného podielu bez obmedzenia doby, v ktorej má byť uvedená výzva uskutočnená. Pre prípad, že do desiatich dní od doručenia písomnej zmluvy druhej strane nedôjde k uzavretiu predmetnej zmluvy, účastníci dohodli možnosť sa na súde do jedného roka od uplynutia 10-dňovej lehoty domáhať, aby vyhlásenie vôle bolo nahradené súdnym rozhodnutím. V čl. 2 je obsiahnutá budúca zmluva o bezodplatnom prevode. Žalobca vyzval výzvou zo dňa 30. 1. 2002 žalovanú v zmysle čl. 1 odsek 2 zmluvy o budúcej zmluve o bezodplatnom prevode obchodného podielu k jej uzavretiu vo výške 65 % v obchodnej spoločnosti B. s. r. o. Žalovaná na výzvu nereagovala... Súd aplikujúc ustanovenie § 115, § 289 ods. 1 Obch. zák... dospel k záveru, že tieto zákonné ustanovenia požadujú z hľadiska jeho obsahových náležitostí určenie doby, kedy bude budúca zmluva uzavretá a určenie predmetu plnenia aspoň všeobecným spôsobom. Zmluvné strany majú zákonnú povinnosť dohodnúť sa o čase, v ktorom má oprávnená strana vyzvať stranu povinnú, aby svoj záväzok splnila. Ak nie je dohodnutá doba uzavretia budúcej zmluvy nemôže ísť o zmluvu o budúcej zmluve. V predmetnej veci dohodnutá doba uzavretia zmluvy „kedykoľvek“ a „bez obmedzenia doby uskutočnenia výzvy“, nespĺňa podľa názoru súdu kritérium jednoznačného určenia doby uzavretia zmluvy. Takéto určenie je podmienkou platnosti zmluvy v zmysle § 289 a má podľa § 263 ods. 1 Obch. zák. kogentnú povahu; nedostatok spočívajúci v neurčení doby, do ktorej má byť zmluva uzavretá, spôsobuje neplatnosť zmluvy o budúcej zmluve. Z vyššie uvedených dôvodov súd dospel k záveru, že zmluva o budúcej zmluve zo dňa 6. 12. 2001 je absolútne neplatná... Právny úkon absolútne neplatný nemôže spôsobiť vznik, zmenu alebo zánik práv a povinností a preto žalobu zamietol...

Proti tomuto rozsudku podal odvolanie žalobca a navrhol ho zmeniť a žalobe v plnom rozsahu vyhovieť. Podľa neho v predmetnej zmluve o budúcej zmluve je dojednaná doba, v ktorej sa má budúca zmluva uzavrieť, pričom táto plynie po doručení písomnej

výzvy a uplynie 10 dní po výzve. Čiže je dostatočne určitým spôsobom určená doba, v ktorej sa má zmluva uzavrieť. Pokiaľ zmluva oprávňuje ktorúkoľvek zo zmluvných strán vyzvať druhú stranu, neznamena to podľa jeho mienky, že ide o neurčitú dobu, v ktorej sa má budúca zmluva uzavrieť... Neurčenie doby... nijako nepoškodzuje ani nezneisťuje budúceho prevádzajúceho, nakoľko ak táto doba určená nie je, nevznikne mu nikdy povinnosť budúcu zmluvu uzavrieť... V danom prípade žalobca, ako budúci nadobúdateľ obchodného podielu, nevzniesol námietku neplatnosti, súd preto nemohol na údajnú neplatnosť prihliadať ex offo.

Najvyšší súd... dospel k záveru, že mu (odvolaniu, pozn.) nemožno vyhovieť... Odvolací súd sa plne stotožnil s enunciátom i jeho odôvodnením súdom prvého stupňa.

Súd prvého stupňa oprel svoje žalobu zamietajúce rozhodnutie o ust. § 289 ods. 1 Obch. zák., podľa ktorého zmluvou o uzavretí budúcej zmluvy sa zaväzuje jedna alebo obe zmluvné strany uzavrieť v určenej dobe budúcu zmluvu s predmetom plnenia, ktorý je určený aspoň všeobecným spôsobom, konkrétne o tú časť citovaného ustanovenia, ktoré predpisuje stranám uzavrieť budúcu zmluvu v určenej dobe, pričom výraz v určenej dobe interpretuje tak, že zmluvné strany majú zákonnú povinnosť dohodnúť sa o čase, v ktorom má oprávnená strana vyzvať stranu povinnú, aby svoj záväzok splnila. Zo skutočnosti že v zmluve o budúcej zmluve sa použil výraz „kedykoľvek“ a „bez obmedzenia doby uskutočnenia výzvy“ potom vyvodzuje neplatnosť zmluvy pre jej neurčitosť v zmysle § 37 ods. 1 Obč. zák.

Odvolateľ správnosť tohto úsudku súdu I. stupňa spochybňuje a namieta, že citované ustanovenie § 289 ods. 1 Obch. zák. predpisuje určenie doby, kedy sa má budúca zmluva uzavrieť a nie doby, v ktorej má oprávnená strana vyzvať stranu povinnú na uzavretie zmluvy. Táto doba nemusí byť podľa neho určená pevným dátumom, ale môže sa viazať aj na určitý okamih, ktorý nastane kedykoľvek v budúcnosti, musí však byť v zmluve označený tak, aby bolo možné určiť, či tento okamih nastal. Môže to byť teda akákoľvek právna skutočnosť, a to tak náhodná budúca udalosť, ako aj právny úkon. A v spornej zmluve je táto doba dojednaná tak, že začína plynúť po doručení výzvy a uplynie 10 dní po výzve.

Tento názor odvolateľa nie je správny, opiera sa o nesprávnu interpretáciu ust. § 289 ods. 1 Obch. zák., konkrétne jeho výrazu „uzavrieť v určenej dobe budúcu zmluvu“.

Odvolateľ tento výraz vykladá tak, že začína plynúť po doručení výzvy a uplynie 10 dní po výzve a neberie pritom nijaký zreteľ na zmluvné ustanovenie, že výzva môže byť urobená kedykoľvek so zdôraznením „bez obmedzenia doby uskutočnenia výzvy“ z čoho jednoznačne vyplýva možnosť uskutočniť ju aj po uplynutí 100 rokov od uzavretia zmluvy o budúcej zmluve ako aj to, že odvolateľova interpretácia sama osebe je tiež neurčitá.

Naproti tomu súd I. stupňa správne usúdil, že na splnenie podmienky určenia doby, kedy bude budúca zmluva uzavretá stanovenej v ust. § 289 ods. 1 Obch. zák. majú zmluvné strany povinnosť dohodnúť sa o čase, v ktorom má oprávnená strana vyzvať stranu povinnú, aby svoj záväzok splnila a ak takáto dohoda v zmluve o budúcej zmluve nie je, je zmluva absolútne neplatná z dôvodu jej neurčitosti podľa § 37 ods. 1 Obč. zák., pričom na absolútnu neplatnosť musí brať aj bez návrhu ohľad súd, teda aj keď ju zainteresovaná osoba neuplatnila.

Na základe tohto skutkového a právneho stavu odvolací súd dospel k záveru, že napadnutý rozsudok súdu I. stupňa treba ako vecne správny v zmysle § 219 O. s. p. potvrdiť.»

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že namietané porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy vyvodzuje sťažovateľ zo spôsobu, akým najvyšší súd v odvolacom konaní vyložil niektoré ustanovenia Obchodného zákonníka (čiastočne Občianskeho zákonníka), teda z jeho právneho názoru, na základe ktorého dospel v danej veci k záveru, že krajský súd vo veci rozhodol správne, keď návrh sťažovateľa zamietol.

Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že ako judikatúra Komisie pre ľudské práva (sťažnosť č. 6172/73, X. v. United Kingdom, sťažnosť č. 10000/83, H v. United Kingdom), tak aj doterajšia judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (napríklad v prípade Delcourt, resp. Monnel a Morris) pod spravodlivým súdnym procesom (o ktorom sťažovateľ v sťažnosti tiež hovorí, pozn.) v žiadnom prípade nechápe právo účastníka súdneho konania na preskúmanie toho, akým spôsobom vnútroštátny súd hodnotil právne a faktické okolnosti konkrétneho prípadu.

Kompetencie ústavného súdu nenahrádzajú postupy a rozhodnutia všeobecných súdov a nepoužívajú sa na skúmanie tvrdenej vecnej nesprávnosti, pretože ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo vzťahu k všeobecným súdom. Kritériom na rozhodovanie ústavného súdu musí byť najmä intenzita, akou malo byť zasiahnuté do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou zaručených základných práv alebo slobôd, a v spojitosti s tým zistenie, že v okolnostiach prípadu ide o zásah, ktorý zjavne viedol k obmedzeniu, resp. odopretiu základných práv alebo slobôd.

Ústavný súd v uvedenej súvislosti ďalej poznamenáva, že na aplikovanie príslušných hmotnoprávných predpisov v súvislosti s posudzovaním zmluvy o uzavretí budúcej zmluvy je zásadne príslušný všeobecný súd. Skutočnosť, že sťažovateľ zastáva iný právny názor, než prijal v tejto veci najvyšší súd, nemôže sama osebe viesť k záveru o jeho zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti, a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor najvyššieho súdu svojím vlastným. O svojvôli pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom, v tomto prípade najvyšším súdom, by bolo možné uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02). Podľa ústavného súdu však výklad § 289 ods. 1 Obchodného zákonníka v časti - „uzavrieť v určenej dobe“ zo strany najvyššieho súdu takéto nedostatky nevykazuje.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd vyhodnotil argumentáciu sťažovateľa zdôvodňujúcu porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy ako nedostatočnú na to, aby na jej základe bolo možné v prípade prijatia sťažnosti na ďalšie konanie zistiť a preskúmať spojitosť medzi napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu a namietaným porušením označených práv. Napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu nemôže byť v takej príčinnej súvislosti s namietaným porušením základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy aj preto, že toto porušenie sa nedá vyvodiť iba z určitého výkladu a aplikácie platných procesných noriem upravujúcich postup občianskoprávných súdov v opravných konaniach (podobne aj I. ÚS 66/98, II. ÚS 811/00).

Ústavný súd preto sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci (návrhu na zrušenie napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu) stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. januára 2009